

Modstandskamp Industrisabotage

Sabotage: Definition:

Begrebet stammer fra Frankrig, hvor arbejdere for at sikre sig arbejde i fremtiden smider deres træsko ind i de nye, moderne maskiner, som kunne betyde arbejdsløshed.

Formål:

Dengang og nu? Da krigen var slut opstod alle hånde mere eller mindre smykkede formålsbeskrivelser, afhængig af den enkeltes moralske, nationale og politiske ståsted.

De nationale overtoner var og er fremherskende, det var en kamp for Gud, konge og fædreland.

For mig og mine kammerater i BOPA gjaldt det om at stikke en kæp i hjulet for den nazistiske krigsmaskine blandt andet i forsøg på at stoppe eller mindske danske virksomheders produktion til tyskerne.

Med vore begrænsede midler blev det til nålestik – irriterende - måske – men selv om det blev til mere end 1.000 sprængninger for BOPAs vedkommende, var det uden nævneværdig militær betydning, ifølge vore autoriserede historiefrisørere i dag.

BOPAs parole var:

«Vi skal smadre, bule, mest muligt på samme tid.»

Her og i det følgende omtales: **Industrisabotage** – **Skibssabotage** – **Jernbanesabotage**, alle med lighedspunkter, men med operationelle forskelle.

Værnemager: Definition:

Værnemagere var personer eller virksomheder, der udførte arbejde for okkupationsmagten

Eksempler:

De mange tyske dokumenter, som jeg har til rådighed vidner om tyskernes indgående kendskab til det danske arbejdsmarked og til den danske industri i mindste detaljer.

De forstod til fulde at udnytte denne viden.

Måned for måned rapporteredes til forskellige instanser om arbejdsmarkedsforhold – om arbejdsløsheden. Måned for måned rapporteredes om de forskellige virksomheders specialer og kapacitet.

Hvordan fik de alle disse oplysninger? Sådænd fra den danske centraladministration og fra danske virksomheder, der stillede sig i kø med tilbud til den tyske krigsmagt.

I deres tilbud fremhævede og forskønnede virksomhederne deres evner for at få del i den kage, som senere blev betalt via Clearingkontoen dvs. af lønmodtagerne via skattebilletten eller ved den danske gældsætning til udlandet efter krigen.

De tyske interesser knyttedes især til

- 1.** Jern - metalindustri
- 2.** Virksomheder fremstillende elektronik. (Radiofabrikker)
- 3.** Beklædningsindustri
- 4.** Fødevarerindustri, med fiskeri og landbrug som leverandører
- 5.** Entreprenørvirksomhed

Når jeg her har begrænset mig til BOPA og kun til BOPA, skyldes det, at det kan jeg stå inde for. Men det skulle også kunne belyse modstandskampen på landsplan. Det indebærer, at andre modstandsgrupper har levet op til samme strategi, krav og normer.

Underleverandører

Eksempler:

Af disse var B&W den mest betydningsfulde målt både med tysk og allieret målestok. (Ubådsmotorer) B&W arbejdernes holdninger var fra starten helt klar.

Ved sprængningen af Riedel og Lindgård var jeg så nær, man kan komme det ved at sætte livet til, fordi vi manglede primitive tændmidler.

En ældre dame kaldte mig efter krigen for terrorist, fordi hun havde siddet i en vinters kulde med pap for vinduerne. Havde vi haft de rette midler, (Cordtex) havde hun næppe frosset.

De var toneangivende. Under folkeoprørene, lukkede og slukkede alt i hele København i løbet af få timer, når B&W arbejderne gik hjem. De var i virkelighedens verden i en lang periode Danmarks Frihedsråd, hvad angik den folkelige kamp.

BOPAs mange vellykkede aktioner mod B&W er et vidnesbyrd om denne virksomheds betydning. Underleverandørers rolle var betydelig. Som for jernbane- og skibssabotagen var det også for industrisabotagen svært at gennemskue disses betydning såvel direkte som indirekte i større sammenhænge.

Eksempel:

Riedel og Lindgård producerede sporskifter. DSBs reparationer af sprængte skinneanlæg var effektivt. Derfor bad jernbanesabotører BOPA sprænge denne fabrik. Vi var ikke opmærksom på fabrikkens betydning som underleverandør.

Fabrikker med elektronisk udstyr som speciale fremstillede primært radiomodtagere og sendere. Virkninger af dette komplicerede udstyr kan bedst aflæses ved de tyske natjageres effektivitet ved nedskydning af allierede fly.

I København var Torotor, Neutrofon, Always og Johnsons radiofabrikker mål for BOPAs aktioner.

Dansk Industri Syndikat bevogtedes af medlemmer fra Livgarden. Ved en mislykket aktion blev vi beskydt under flugten.

Vagterne var danske, de var pligttopfyldende, de var effektive. Jeg var nærmest døv på det ene øre, efter at en kugle havde passeret.

Beklædningsindustri

Her skortede det ikke på danske initiativer. Systuer, hvor hundreder af kvinder sad på række og producerede uniformer o. lign., blev med lynets hast improviseret og indrettet i f.eks. beslaglagte badmintonhaller. Her ser du Sundby Idrætspark's hal efter sabotage.

Våbenfabrikation

Bedst kendt er Dansk Industrisyndikat og det danske forsvars virksomheder, som blev afleveret den 29. august 1943 med fuld produktionskapacitet – dvs. maskinelt udstyr og personel - eksempelvis Hærens Våbenarsenal - Hærens Flyvetropper - Orlogsværftet og marinens andre flådestationer med alt til skibsbygning og reparation hørende udstyr, samt en lang række specialværksteder med en veluddannet skare af medarbejdere.

Hærens Ammunitionsarsenal var den eneste af Hærens virksomheder BOPA ikke saboterede.

Begrundelsen herfor kender jeg ikke.

Dette maleri så jeg efter krigen hos min svigerfar Chr. Johansen (navneændring senere til Staffe). Det er malet af kunstmaleren Anker Landberg, som var kurer for KOPAs leder Ejgil Larsen.

Jeg genkendte det straks, det er fabrikken Siemens i Rymsgade, der bules. Maleriet er i farver, men på grund af trykkeomkostningerne gengives det her kun i sort/hvid.

Skotøjsindustrien

holdt sig heller ikke tilbage. Det eneste positive, jeg kan finde om denne produktion er, at Lille Svend holdt en hel fabrik op for at kunne give mig et par førsteklasses støvler, så det var slut for mig at gå i konstant fodbad med hullede støvler fulde af vand.

Lædervareindustri

gavnede især germanerne på Østfronten ved at fremstille seletøj til heste.

Fødevarerindustri

Dennes betydning var af største betydning for tyskerne og fødevarerleverancerne kunne have været brugt af vore politikere som en trussel mod tyskerne i forhandlinger i andre sammenhænge.

Men det blev den ikke.

Glemme må man dog ikke:

Chefen for Gestapo Hoffmann skriver: (Ökänd Armé si 107 og 121):

«Danmarks landbrugsleverancer svarede til en måneds forbrug for en befolkning på 90 mill..

Men også denne (sabotagen ÅS) måtte holdes indenfor visse grænser, som beroede på den danske balancepolitik, som allerede nævnt leverede det danske landbrug lige til krigens slutning fødevarer til det tredje rige. Denne var for Tyskland langt mere vigtig end de råvarer, som danskerne fik i stedet.

Et forsøg på at afskære denne livsvigtige levering skulle have haft katastrofale følger for Tyskland. Ejendommeligt nok gjordes intet forsøg i den retning».

Kommentar

Om årsagen kan have været, at politikerne ikke var bevidst om fødevarereleverancernes betydning for tyskerne, eller det var hensynet til fiskeriet og landbrugets indtjening på skatteborgerens regning, skal jeg lade være usagt.

Karakteristisk er, at modstandsbevægelsen som sådan ikke lagde nævneværdige hindringer i vejen for disse leveringer. Ud over sabotørers aktioner i Esbjerg og Kerteminde mod fiskebiler, fiskekassefabrikation, røgerier o.l. var det et fredet område.

Om hensynet til hjemmefronten var udslagsgivende er uvist.

Titan! Alle sabotører stiger af! Kun et gammelt ægtepar steg af sporvognen, og konduktøren bemærkede:

De har forklædt sig godt i aften

Metoder: Lusk – list – fup – svindel

I det følgende forsøger jeg at beskrive sabotørernes opfindsomhed:

I begyndelsen sneg man sig som lusede tyveknægte ind i ly af mørket, bevogtningen var det jo så som så med. Senere deltog arbejdere, vagter og andre, som var ansat på virksomheden.

Nogle få eksempler:

Niels og Øjvind tager arbejde på Riffelsyndikatet og smugler sprængstoffet ind. Niels gentager spøgen efter at have gjort sig selv arbejdsløs på Riffelsyndikatet ved at tage arbejde på Hærens Flyvetropper på Kløvermarken og gør sig selv arbejdsløs endnu en gang.

Civile blev telefonisk advaret udefra, men der var to slemme kiks; et kostede fire arbejdere livet, et andet 12. Antallet af sårede og lemlæstede ukendt.

Det omtales senere.

Lille Svend, der som bybud på Hellesens Batterifabrik har sin pistol skjult i en mindre papkasse kan på den måde afvæbne vagten ved alarmknappen.

Jørgen Jespersen kaldet KK, får med sine folk adgang på falske papirer til Hærens Våbenarsenal. Jack kører ind på Standard Electric med en mælkevogn, der i stedet for mælk bragte sabotører og sprængstof ind, eller man kunne sive ind med arbejderne ved arbejdstidens begyndelse og derefter afvæbne vagt efter vagt.

I 1998 besøgte jeg Otto Carlé kaldet Thomas for at få kastet lys over hans og fem andre kammeraters arrestation. Thomas var bombesikker på, at han blev arresteret få dage efter sprængningen af Standard Electric i december 1944, en aktion, som han havde deltaget i. Jeg var noget tvivlende, da jeg havde deltaget i dækningen og havde set de kammerater, der gik ind på fabrikken. «Jeg så ikke dig.»

«Nej, men så du en mælkevogn køre ind?» «Ja!» «Den lå jeg i.»

Var risikomomentet og tidsforbruget på grund af et kompliceret alarm-system og nidkære sabotagevagter i form af tidligere frontbisser fra Østfronten for stort, valgte man ofte stormangreb som løsningsmodel, hvilket indebar, at man skød eller sprængte vagterne i luften.

Eksempler:

Globus – Always i Sydhavnen, (20 mm. maskinkanon til vagtstuen)

Tankstalle – Always i Boyesgade. Bomber a 12 kg. + nedskydning af vagter.

Aktionsforløbet i grove træk

1. Aktionen startede med at angrebsholdet skaffede sig adgangsbillet til de steder, der skulle smadres.

2. Samtidigt med at vagterne afvæbnedes – (pacificeredes), blev arbejdere og funktionærer almindeligvis samlet sammen for at sikre deres sortie og dermed undgå tab af civile og endelig sprænge værnemagerbullen.

Kritikere har bebrejdet mig, at jeg med en vis forkærlighed bruger Herluf Bidstups tegninger; med rette? Bidstrup var kommunist og arbejdede for Land og Folk i en årrække, men kan det fratage ham anerkendelse for et unikt talent?

Med få streger fremstiller han det centrale i sine situationsbilleder.

3. Dækningsgrupper skulle sikre angrebsholdets arbejdsro ved at spærre for uvedkommende, f.eks. politiudrykninger og almindelige nysgerrige.

Flugtvejene blev sikret således, at angrebsholdet kunne slippe bort.

Dækningsgruppernes betydning har man aldrig ofret megen omtale på, jeg beskriver arbejdsmetoderne og midlerne for disse grupper ved flere aktioner, men tilliden til, at kammeraterne ude ville sætte alt ind på at holde flugtvejene åbne, var en af mange forudsætninger for, at så mange aktioner lykkedes.

Den foragt, jeg udtrykker over de frihedskæmpere, der skulle dække os ved Amagerbanen, men som stak af, da vi begyndte at støje, er et godt vidnesbyrd om disse forhold.

De sidste, der måtte forlade aktionsstedet var dækningsfolkene.

Planlægning

Ofte så aktionerne legende lette ud. De fleste aktioner blev gennemført på få minutter, men bag alle store aktioner lå næsten altid et meget langt og meget omhyggeligt forarbejde. Aktionsformerne blev varieret i det uendelige, altid tilpasset de givne vilkår; men hvis det var muligt med et stæk af humor.

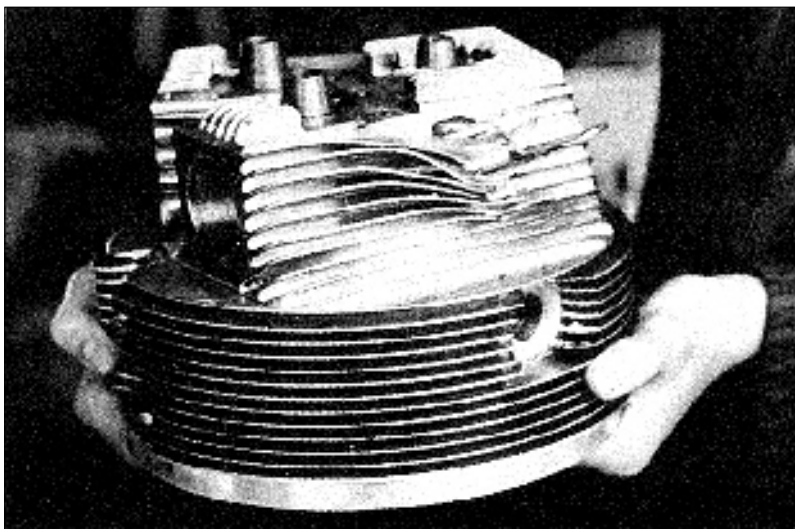
Aktionsforløbet deler vi i nogle faser.

Opklaringsfasen

Indsamling af oplysninger = Hvad drejer sagen sig om?

Topstykket er til tysk fly.

På B&W gik sabotørerne rundt i flere timer og ødelagde måneders produktion. Værktøj? Forhamre. Aktionsformen blev opfattet af arbejderne som en demonstration, der viste, at man forsøgte at skåne arbejdspladser og ejendomsværdier.

a) Er fabrikken bygget af jernbeton, eller er det bare et træskur, der er forholdsvis nemt at futte af? Lokalernes beliggenhed i forhold til beboelser og lignende. Ind-, udgange, døre, låsesystemer, nøgler. Hvordan er maskinerne placeret, og hvilke maskiner har størst betydning?

b) Kan det ødelægges med et eller andet ufarligt?

c) Kan det brænde? Eller skal man sprænge det i luften? Kan man lamme – ødelægge – ved blot at sætte en enkelt del, en enkelt maskine, ud af spillet? Kraftcentralen på B&W og sprængning af transformatorstationer er gode eksempler.

Opklaringsfasens betydning for et godt resultat blev ofte undervurderet; enkelte nye folk, som gik fra den ene vellykkede aktion efter den anden, tillagde af og til i deres ungdommelige overmod sig selv, deres handlekraft, og ved flere lejligheder mirakuløse overlevelse, som udtryk for udødelighed og for at være den udslagsgivende faktor.

Desværre resulterede det i sjuskeriet med banale sikkerhedsregler.

Ofte betalte de sjuskeriet med deres eget og andres liv.

Sjusk var farligt ikke kun for den enkelte, men også for kammeraterne og for organisationen. Indsamling af oplysninger var langsommeligt, tidsrøvende og kedsommeligt.

Fatter gav mig en fantastisk god fidus:

I smedeforbundet havde kommunistpartiet en mand, som havde et kartotek, hvor han havde partimedlemmer registreret. Partiet havde i fagforbundene fraktioner, som havde særlig betydning ved valg og lignende, men da denne mand i løbet af én til to dage kunne formidle kontakt til én, der arbejdede på den pågældende virksomhed, kunne vi få uvurderlig sikker insider information på det bedst kvalificerede niveau. Af sikkerhedsmæssige grunde fandt jeg et kartotek, som værende vanvittigt.

Hvordan kunne BOPA med så stor sikkerhed få kendskab til de enkelte værnemagervirksomheder og deres produktion?

Bedste opklaringsmetode var at studere de enkelte virksomheders regninger for vel udført arbejde i Nationalbanken. En af BOPAs folk, som arbejdede i Nationalbanken, havde til opgave at kontrollere alle værnemagernes regninger, på den måde fik vi det bedste og sikreste udgangspunkt, nemlig værnemagervirksomhedernes egne opgivelser.

Kilderne kunne også være forsikringselskaber og kommuners tekniske afdelinger. Men smededrengene var effektive;

Lærekammerater på de forskellige fabrikker var gode kilder, som præcist kunne oplyse om produktionens art og størrelse. Men ellers var det med at hænge rundt om i gaderne og observere, hvilke vogne, der kørte ind og ud, hvem kom og gik, hvor boede de osv.

Opklaringsarbejde med tandpine

Med en af de gamle «spanienskæmpere» hænger jeg, blomstrer jeg, på et gadehjørne; vi keder os bravt, benene smerter af den megen hængen på stedet, det er halvkoldt, vi småfryser. Frem for alt gælder det om at have øjne og ører åbne og om ikke at blive bemærket, men det er igen et af de sædvanlige røvsyge jobs for vandbæreren, men nogen skulle jo gøre det.

Makkeren kan ikke holde sig i ro, han småtraver lidt rundt, ustandselig tager han sig til kinden, han har det skidt, efterhånden ligner han udskidt æblegrød. Langt om længe kommer han over til mig og siger:

«Jeg bliver nød til at køre, jeg kan simpelthen ikke holde det ud længere; jeg har en Satans tandpine.»

Jeg vil prøve at komme til en tandlæge i Helsingør.»

«Det er langt væk?»

«Ja, men forstår du, han er billig og jeg er kommet hos ham igennem lang tid; dette her er ikke noget nyt for mig; jeg har haft ondt i flere år, men tandlægen kan ikke finde ud af grunden.»

Vi skilles, og da vi mødes igen nogle dage senere, spørger jeg delta-gende til hans helbred.

«Her skal du se grunden til min tandpine.»

Op af lommen haler han en lille, forvreden klump metal.

«Kan du se hvad, det er?»

«Ja, det minder om et projektil, der har været igennem en kødhakker.»

«Det er lige netop den eneste forklaring, vi har kunnet finde frem til. Forstår du, da jeg var i Spanien, lå vi oppe i bjergene i en steghede, som gjorde det umuligt at have stålhjelm på. Kuglerne sprøjtede rundt om ørerne på os; ofte svirrede de bare rundt, når de ramte en sten.»

Pludselig mærkede jeg et slag i panden over det ene øje; det blødte godt nok en del, men der var ikke tid til at pylre, så først, da jeg kommer tilbage til mit kvarter, undersøger vi såret.»

Det var dybt, men da jeg ikke havde særlige smerter, glemte jeg hurtigt alt om det. Tandlægen mente, at det sandsynligste var, at projektilet igennem årene havde bevæget sig fra pandehulen ned i kæbehulen og lagt sig over tanden og trykket på den.»

Efter tandudtrækningen havde tandlægen rutinemæssigt undersøgt hullet og kan da mærke og høre en metallisk lyd, når han pillede med sit værktøj. Han får lirket projektilet ud, og spanienskæmperen blev dermed et nyt menneske.

NB: Vor krop vil altid prøve at udskille fremmedlegemer; da jeg f. eks. bliver ramt i benet og senere får skadet hånden, havde jeg i flere dage krudtslam siddende i sårrandene.

Sabotagevagter

Nogle vagter hilste man venligt på, det var nok at linde på trøjen, så de kunne se pistolen; nogle steder blev man mødt med bemærkningen, «*nåh; er det nu dig igen?*» Andre vagter måtte man pacificere, sagt på godt dansk, slå ihjel.

Af Frikorpsets rester dannedes Schalburgkorpset og herunder Sommerkorpset, ledet af Kaptajn Poul Sommer, de var farlige, de var helhjertede nazister.

På B&W var vagterne specielt udvalgt; besindige folk, som var meget hjælpsomme, når de fik besøg, men for at være helt sikre på, at ulykker blev undgået, var deres revolverhylstre plomberede og maskinpistolerne låst inde i direktørens pengeskab.

Tidsfaktoren

Eksempel:

En dag spurgte Kaj Schmidt kaldet Niels mig:

«John, vil du tage dækningen, (sikre aktionsholdets arbejdsro), når vi skal bule Radiofabrikken Always i Boyesgade?»

«Man kan da kigge på den.»

Nogle dage efter får han flg. besked, vi kan garantere absolut arbejdsro i 5 minutter og ellers, hvis det går galt, op til 8 minutter. Hvordan kom jeg til netop til dette resultat? For fuldt drøn kørte jeg på cykel fra de nærmeste steder, hvorfra tyske udrykningshold ville blive sendt af sted til aktionsstedet og tog tid på sekunder.

Regnestykket så da således ud:

Fra alarmen blev slået, og til udrykningsholdet var klar til udrykning, minimum to minutter. Køretid fire minutter. Den tid, vi kunne holde udrykningshold stangen og holde flugtvejene åbne, to minutter.

Tid for aktionens udførelse blev dermed maksimalt 8 minutter.

Aktionen blev udført på 4½ minut.

Vort udstyr

I sabotagens første tid modtog vi intet udefra, ingen våben, intet sprængstof. Eksperterne, de, der havde uddannelsen, og som kunne/burde have uddannet os og skaffet varerne, glimrede ved deres passivitet på hjemmefronten. For at gøre det klart for enhver, Hærens og Flådens Folk, der havde modtaget løn i årevis for at forsvare lille Danmark, skjulte sig i krogene.

Derfor var sabotørernes udstyr så primitivt. Hjemmelavede brandbomber, der bare fusede, og aerolitten, som man stjal i Fakse Kalkbrud og i skovene, gav godt nok et brag, men havde en virkning som små våde kinesere.

Derfor var BOPAs kagebog, Berlingske Tidende og lidt sprit fra moders køkken, tilsat min svigerfar, Christians, signalbomber, længe det mest effektive.

Våben

BOPAs grupper var lige indtil krigens afslutning selvforsynende, det vil sige, man afvæbnede sabotagevagter og tysk militærpersonel. Udrustningen varierede derfor meget fra gruppe til gruppe. De bedst udrustede grupper blev derfor dem, der foretog flest aktioner.

Afvæbningsteknik

Sabotagevagter var et yndet mål. Flere aktioner er beskrevet, man skal blot lige huske på, at angrebsformen i det store og hele lignede sabotageaktioner, og at risikoen var den samme.

Pistoler og revolvere hed i daglig tale et jern. Eftertragtet var naturligvis maskinpistoler, disse var næsten altid den danskfremstillede Suomi fra Riffelsyndikatet, af os kaldet fru Madsen.

En tromlerevolver en GM'er, opkaldt efter gerningsstedet Glud & Marstrand.

Tysk militært personel

Røverier fra værtshuse – svømmehaller – badeanstalter er beskrevet flere steder. S – tog var en udmærket skueplads, da gruppen ved omhyggelig skygning af offeret kunne udvælge målet og stedet.

Under rejsen mellem stationerne var man sikret arbejdsro. Butikker var gode steder, som regel ventede vi på, at offeret havde pungen fremme og skulle betale. I en viktualiebutik for en spegepølse.

I en vinforretning smed officeren sig på gulvet og bad om nåde og barmhjertighed; han var østriger, men kan du se forskellen, jeg kunne ikke? På nethinden havde jeg østrigernes begejstrede hyldest da Hitler besatte Østrig. Inden vor sortie betroede vi ofret, at snigskytter ville skyde enhver, der forlod forretningen indenfor de næste 10 minutter.

På åben gade

Dette var noget mere problematisk og krævede gerne en mand mere til at dække mod uforudsigelige hændelser. Men teknikken var den samme, to mand gik til ofret fra hver sin side og afslørede straks en vis rutine og effekt ved på intet tidspunkt at stå i skudvinkler, der kunne bevirke, at vi stod i egen krydsild, hvis det kom til ildkamp.

En fejl begået mangfoldige gange, men hos os gik én op til ofret bagfra, afsikrede, spændte hanen og satte pistolen i nakkehulen, dermed var enhver tvivl om alvoren udelukket, hvorefter pistol og magasin blev lindet op af hylstret.

Som afslutning en lemfældig kropsvisitering for mulige skjulte våben og konfiskation af soldaterbog til brug for efterretningstjenesten.

Tre usædvanlige afvæbninger

Med Torben, som var en noget impulsiv og forvoven herre, får vi på vor vej på cykel over en stor åben plads øje på en tysk soldat, som går med sin Mauser – karabin over nakken.

Straks siger Torben: «*Det er vores.*»

Meget tydeligt tilkendegav jeg, at jeg stemte imod forslaget og gjorde endog meget klart rede for, at dette store, klodsede apparat af en karabin ikke kunne bruges til noget fornuftigt. Men da vi er ud for den stakkels soldat, kører Torben mig i skoven (kører ind foran mig), så jeg vælter.

Da jeg er kommet på højkant, står soldaten allerede med begge hænder strakt til himmels, og jeg må nu optræde som støttepædagog.

Soldaten blev betroet, at vi havde folk liggende, som med stor glæde ville ekspedere ham til en bedre verden, hvis ikke han gik midt ude mellem sporvognsskinnerne med hænderne i vejret.

Det var et lidt spøjst syn, og det undrede mange forbipasserende at se ham gå sådan. Vor videre færd gennem tæt bytrafik gav mig anledning til at give Torben en yderst rammende karakteristik af hans adfærd.

Vi måtte holde en emballagefabriks personale op for at kunne skjule uhyret (karabinen) i en passende indpakning.

Ved en anden afvæbning signalerede officereren ved sin mistænkelige samarbejdsvillighed, at noget måtte være galt.

Da pistolen kom til syne, viste det sig at være en Diana luftpistol, som kunne købes i enhver legetøjsbutik. Han grinede åbenlyst, da vi sagde tak for lån, den må du gerne beholde.

En sandsynlig forklaring på dette fænomen kan være, at han har haft gæster før os, og for at undgå ubehageligheder har holdt sin mund overfor sine foresatte.

En dag spankulerer en tromletyk officer ned ad en hovedgade. Han var så utrolig tyk, at selv med sin bedste vilje kunne han ikke nå ned og trække pistolen. Hans måde at gebærde sig på var bevidst provokerende, uniformen iøjnefaldende, men især pistolhylstret havde man gjort en del ud af.

Gestapos lokkedue mindede i volumen om personen til højre; han var tilsyneladende udstoppet, så enhver kunne se, at han næppe kunne nå ned og trække pistolen.

Retfærdigvis fik vi indtryk af, at vor lokkedue var mere opvakt, men til gengæld mere provokerende.

Gestapofolkene var let genkendelige.

Hatteskyggen bøjede nedad og flertallet bar grå læderfrakker.

Lokkeduens måde at gebærde sig på var bevidst arrogant – højrøvet – provokerende for at sige det mildt.

Uniformen iøjnefaldende, men især pistolhylstret havde man gjort en del ud af. Det var blankpudset og lynede i solen.

Det var blankpudset og lynede i solen.

Torben var der straks igen: «*Det er vores.*»

Belært af erfaringerne, og som den besindige sjæl jeg er, fik han nu klar besked på at forblive i ubemærketheden. Sagen er nemlig den, at jeg på den fjerner balle har fem hår, og når de vibrerer, er noget galt. Hårene vibrerede vildt.

Ganske rigtigt, min intuition viste sig at være korrekt, for på hver side af gaden gik Gestapofolk i lange læderjakker med den typiske bule fra maskinpistolerne og med den karakteristiske nedslåede hatteskygge.

Jeg var ikke i tvivl, de gentagne afvæbninger netop på denne strækning havde mobiliseret den tyske elite. Men jeg kunne ikke lade være med at beundre deres opfindsomhed og deres sans for humor.

De grupper, jeg arbejdede sammen med, brugte overvejende 9 mm. pistoler. Ofte var lettere håndvåben et syndigt rod af forskellige modeller og kalibre. Vore mange afvæbninger bevirkede, at kvaliteten forbedredes. Parabellum var en tysk pistol, men den viste P. 38 var det foretrukne håndvåben. Et meget driftsikkert våben, største ulempe var den udvendige hane, som havde tilbøjelighed til fiske det gennemslidte foer i frakken.

Håndvåben

Vore våben blev på denne måde en blanding af meget forskellige kalibre og meget forskellige fabrikater. Tromlerevolvere var store og klodsede, havde kun seks skud og var langsomme at lade i forhold til pistolerne, hvor man blot skiftede magasin. Ammunitionen var 9 mm. blyprojektiler, som var vanskelige at skaffe.

Revolverne var driftsikre, alligevel brugte jeg dem aldrig selv, men lånte dem ud til nye folk, et eventuelt tab ville være til at bære. Pistoler fandtes i kalibrene 6,35 – 7,65 – 9 mm. og min fødselsdagsgave, den amerikanske Colt, var på ikke mindre end 11,45.

6,35 er en damepistol og stort set intet værd, farligt legetøj, om man vil. Ved en likvidering blev en stikker blandt andet skudt igennem øjet, men overlevede i første omgang.

Projektilerne sad grinende i frakketøjet, de kunne ikke slå igennem det kraftige stof. Min gruppeleder fik gravet en fransk 12 mm. rytterpistol frem af intetheden, efter en gennemgribende reparation beviste den sin gennemslagskraft på selv samme stikker.

Jeg har set en fyldepennelignede pistol med et skud og en lyddæmpet, vistnok af engelsk fabrikat. Begge vurderede jeg som uanvendelige til praktisk arbejde.

Eventyrere brugte skulderhylster. Hvis man blev arresteret, slap man for at skulle bortforklare skulderhylstrets eksistens, hvis man havde haft pistolen anbragt i bukselinningen. I en presset situation, hvor man skønnede det bedst, kunne man forsøge at droppe pistolen. Ved kropsvisitation på gader og stræder undgik tyskerne ofte at berøre eller komme i nærheden af kønsdelene, en af grundene til at bære pistolen netop der.

Søren Egholm Lauritsen kaldet Lille Svend og Per Flodin, kaldet Petter, kortede skæftet af deres Suomier, dermed var de lettere at skjule under frakken, men det var jeg imod, al den stund, at man dermed var afskåret fra at lægge den til skulderen for en mere præcis skudafgivelse.

Leif Hansen kaldet Torben havde pistolen i bukselinningen og BOPA-gunnen under frakken.

Maskinpistoler

Bergmann var af tysk fabrikat og så meget smart ud, men uden at have brugt den kan jeg kun udtale, at jeg ikke havde den store fidus til den. Sten-Gun var engelsk.

Den så herrens ud, lignede en smedesvends værste mareridt, regulært klamphuggeri, men den var driftsikker.

Den danske Suomi fra Riffelsyndikatet var alle andre overlegen, løbet havde en tilpas længde til nogenlunde præcis træfsikkerhed ved korte byger eller enkeltskud. Navnet fru Madsen stammer fra konstruktøren på Riffelsyndikatet. Her fremstillede man også et Madsen rekylgevær.

BOPA-Gun

De røvede dele fra Hærens Våbenarsenal havner hos Emil Haslund, som sammen med to andre får et våbenværksted op at stå i Holte. Lille Svend giver mig nogle stykker af disse Sten-Gun kopier, vi diskuterede dem indgående. Jeg var ret tvivlende på deres effektivitet og driftssikkerhed. De fik den sædvanlige tur, de blev spændt fast i skruestikken, snor til aftrækkeren, og de virkede.

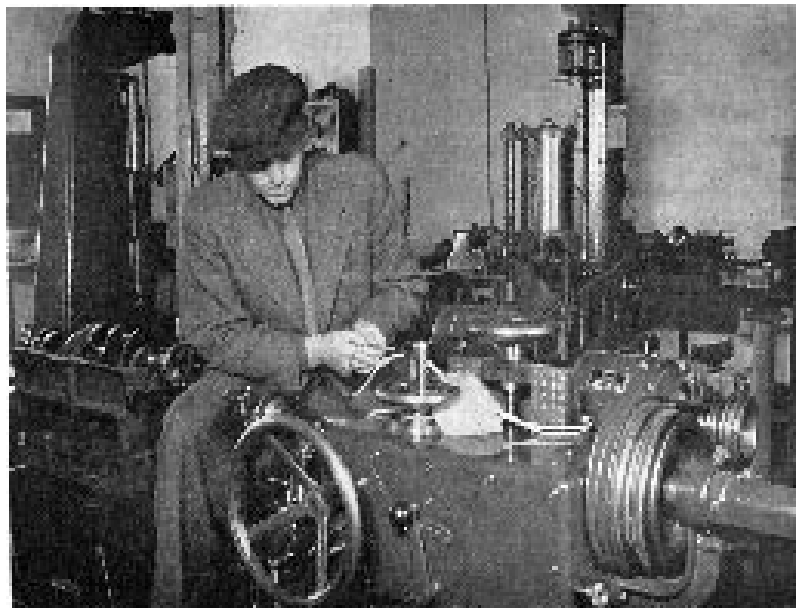
Nogen tid senere bliver vi overrasket af nogle Hipofolk, og et livligt skyderi starter. Jeg søger dækning i en grøft og fyrer, kravlende i mudder og pladder, løs, da en patron sprænger i kammeret. Hånden fyldes med metalsplinter, som skar sig dybt ind i kødet.

Skyderiet stopper, da begge parter flygter. Skulle man anvende tonen fra de tyske hærmeldinger, ville det lyde, at man havde foretaget et «sejrrigt,» elastisk tilbagetog. Splinterne tog det flere timer for en læge på Bispebjerg Hospital at fiske ud. Havde man ikke ladet betragtelige mængder våben ligge og samle støv hos militærgrupperne, havde stakels John ikke fået splinter i hånden.

Ødelæggelsesmidler: Lidt om sprængstoffer

Dengang delte man krudt og sprængstoffer i forskellige kategorier. Krudt f. eks. sortkrudt, var let antændeligt, derfor svært at håndtere, stort knald, ringe effekt.

Bombe monteres på maskine med Cordtex, som ligner en fem polet el-ledning. Fordelen ved Cordtex er bl.a. at flere forbundne ladninger går i samme skrald, dermed er risikoen for at en ladning bliver pustet væk minimal. Se Smededrengeteknikken.

Bedst til antændelse af brande, men svært at skaffe, derfor brugte vi fredags – Berlingeren og mors husholdningssprit.

Aerolit – dynamit – blev brugt i skove, stenbrud og ved bortsprængning af vrage, der spærrede for skibstrafikken. Stort knald, ringe virkning = våd kineser. De første røverier af aerolit satte politiet på den anden ende, man udlovede kæmpeformuer som dusører, desværre blev mange af de gamle KOPA - sabotører pågrebet.

Brisante sprængstoffer

Trotyl, PE N0. 2 – 808 og det tyske Donarit. Trotyl var det sprængstof, der lå ubrugt i det danske forsvars depoter. Det fandtes i stænger = ½ kg. margarine og i pulverform.

Det blev oftest lagret i tønder = smørdritler, vægt 50 kg. Min svigerfar, Christian Johansen, smuglede ud fra Hærens Ammunitionsarsenal, og endelig stjal man flere gange større partier Trotyl fra Hæren.

De allierede nedkastede en del plastisk sprængstof PE 02 og 08; marcipan kaldte vi det på grund af en stærk, sødlig, gennemtrængende lugt, hvorfor det kunne være vanskeligt at skjule. Det blev leveret i ruller med oliepapir om; konsistens som modellervoks, kunne formes meget nemt efter det emne, man ville sprænge. Derved blev bomben retningsbestemt, og virkningen af det kraftige sprængstof blev dermed yderligere forstærket. Disse plastiske stoffer var overordentlige effektfulde. Virkningen på maskiner var som skærebrændere, anbringelse og montering af bomberne med Cordtex var forholdsvis hurtig.

De brisante stoffer kan brænde uden at eksplodere. Pulveriseret Trotyl og Donarit var værst at pakke og gøre klar som bomber, det gav en formidabel hovedpine.

Vi har selvfølgelig indbyrdes diskuteret BOPAs forbrug af sprængstof til de mere end 1.000 sprængninger. Når det var «tilladt» at aktionere var rationen to mindre fabrikker og en stor om ugen.

Ved en gennemgang af BOPAs aktioner kommer jeg ved hjælp af Besættelsestidens Fakta til, at BOPA har brugt mellem 20 og 30 tons sprængstof.

Efter samtaler med kammerater, bl.a. KK, mener vi, at omkring 25 tons er et yderst kvalificeret gæt.

Omkring 25 % af BOPAsabotørerne satte livet til.

Gennemsnitlige levetid som BOPAsabotør var tre måneder.